

BÜTÜNCÜL EĞİTİM, BÜTÜNCÜL GELİŞİM, BÜTÜNCÜL İNSAN

Mustafa Zülküf ALTAN¹, Taner YILDIRIM²

ÖZET

Bireyin gelişimi, bireyin akademik yönünün yani beynin sadece sol tarafının işlenmesinden, geliştirilmesinden ve dolayısıyla takdir görmesinden çok daha fazlasıdır. Okuma, yazma ve matematik gibi konular çok önemlidir, ancak bireyin büyüdükçe öğrenmesi gereken, hayatta başarılı olmasına ve hem iyi bir insan hem de iyi bir vatandaş olmasına yardım edecek tek şey bunlar değildir. Son yıllarda sıklıkla duymaya başladığımız ancak asla yeni olmayan “bütüncül öğretim, bütüncül gelişim, bütüncül insan” felsefesi, çocukları eğitmenin popüler ve etkili bir yolu haline geldi. Peki, bütüncül öğretim, gelişim ve insandan ne kast ediliyor ve ne anlama geliyor? Bu makalede bu soruya cevap verilmeye çalışılacak ve hem ebeveynlere hem de öğretmenlere önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bütüncül Eğitim, Bütüncül Gelişim, Bütüncül İnsan

HOLISTIC EDUCATION, HOLISTIC DEVELOPMENT, HOLISTIC PERSON

ABSTRACT

The development of the individual is much more than the processing, development and therefore the appreciation of the academic side of the individual, that is, only the left side of the brain. Subjects such as reading, writing, and math are essential, but they are not the only things an individual must learn as s/he grows up, which will help them succeed in life and become both a good person and a good citizen. The philosophy of “holistic teaching, development, holistic person”, which we have been hearing often in recent years but is never a new philosophy, has become a popular and effective way of educating children. So, what is meant by “holistic teaching, development and person” and what does it mean? In this article, this question will be tried to be answered and suggestions will be made to both parents and teachers.

Keywords: Holistic Education, Holistic Development, Holistic Person

¹ Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, E-Posta: altanz@erciyes.edu.tr ORCID No: 0000-0001-9391-5856.

² Prof. Dr. İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, E-Posta: taneryildirim@firat.edu.tr ORCID No: 0000-0002-6532-2786

1. GİRİŞ

İlerici eğitim anlayışı ve hatta Dewey'den beri bütüncül öğretim yaklaşımı var olmasına rağmen, öğrenme-öğretim içeriği ve uygulamaları maalesef pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de sözde hesap verilebilirlik adına sadece akademik yönde, sol beyin tabanlı, sayısal-sözel zekâlar odaklı ve merkezî yapılan yüksek riskli testler şeklinde gerçekleştirilmektedir (Altan, 2021a).

Bütüncül öğretim; bireyin entelektüel, sosyal, kişisel, meslekî, ruhsal ve fiziksel gelişimini sağlayarak onun sadece akademik alanda gelişmesinden ziyâde bir bütün olarak eğitilmesi ve bir bütün olarak gelişiminin sağlanarak kendisini gerçekleştirmesinin yolunun açılması anlamına gelmektedir (Reinhardt Hakkında, 2019).

Bireyin bir “bütün olarak” beslenmesi, öğretmenlerin, eğitimi tasarlayan ve yönetenlerin ve ebeveynlerin, bireyin bütün benliğine odaklanması anlamına gelir. Bu elbette anaokulundan başlayıp üniversite yıllarına kadar devam eden bir süreçtir. Bu, sosyal-duygusal, fiziksel, yaratıcı ve bilişsel kapasiteler dâhil olmak üzere bireyin refahının tüm yönlerini kapsar. Bu, bilişsel alanlarla ilgili olan sadece sol beynin değil, yaratıcılığın, vicdanın, merhametin, estetiğin ve yenilikçiliğin beyni olan sağ beynin de işlenmesi, geliştirilmesi ve değer görmesi anlamına gelmektedir (Altan 2021a).

Bu yönlerin her birine eşit derecede önem verilmesi, bireyin hem akademik hem de yaşamdaki başarısı için gereklidir. Bireyin öğrenirken ve büyürken denemesi, bu denemeler sırasında hatalar yapması ve süreçte kendisini rahat hissetmesi bir önceliktir. Verilen eğitiminin amacı bireyi, bir yetişkin olarak toplumun üretken bir üyesi olmak için gerekli becerilerle donatmak ve sonucunda iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır (Altan, 2019a). Araçlar sadece motordan mı ibarettir? Bu bakımdan, tıpkı herhangi bir aygıt gibi bireyler de birçok farklı parçaya sahip eksiksiz, birer bütün olarak ele alınmadıkça, tam potansiyellerine asla ulaşamazlar. Aksi bir durum da pek çok sorunu barındıran, mutsuz insanlardan oluşan toplumlar meydana getirmekte ve getirecektir.

Bireylerin ihtiyaçlarını, akademik alanların ötesinde karşılamanın ve onları bu yönde hazırlamanın hem akademik hem de hayata dair kendilerini gerçekleştirmeleri için hayati önemi bulunmaktadır. Bu kapsamda Gardner'ın "Çoklu Zekâ Kuramını (Gardner, 1983, 1999) hatırlatmak isteriz. Görsel/mekânsal, sözel/dilsel, mantıksal/matematikselsel, bedensel/kinestetik, müzikal, kişiler arası, içsel, doğacı, varoluş zekâları. Onuncu boyut olarak da savunuculuğunu ve teorik tanıtımını 1999 yılından beri yaptığım Ahlâkî zekâyı hatırlatmak isteriz (Altan,1999; Altan, 2010). Geleneksel eğitim, akademik ilerlemeyle ilişkilendirilen “zekâ” türlerine odaklanmıştır. Ancak “bütüncül birey” öğretim felsefeleri, bu zekâların her birinin geçerliliğini, önemini ve çeşitli becerilerdeki yeterliliğimizin, akademik ve genel yaşam içinde bireysel başarılarımız için nasıl fırsatlar yarattığını da kabul eder ve bizlere yol gösterir. Aslında inanç sistemleri de bizlere bunu öğretir. Sadece beynin işlenmesi ve değer görmesi asla iyi bir insan veya kul olmamıza

yetmeyecektir. Beyin ve kalp birlikteliği, uyumu ve ortaklığı mutlak huzur, başarı ve yaşamsal denge için gereklidir.

Sadece akademik tarafın yani sol beynin önemsenmesi, sosyal alanların, ruhun ve kâlbın ihmal edilmesi sonucu; erdemsiz, estetikten yoksun, gönül gözleri kapalı, sorumsuz, insanları kötülöklere maruz bırakan ve ahlâkî çöküntü içinde olan bireyler yetiştirildi (Altan, 2012). İnsanın şahsiyeti, bütünlüğü, dengesi, yönü, ruhu, kâlbı, zihni, iradesi, saygısı, sevgisi, paylaşma duygusu, estetik anlayışı, değerleri ve ahlâk anlayışı yok mudur? Bütün bunlar nerede, ne zaman öğrenilecek, öğretilcek, hatırlanacak ve kullanılacak? İnsanın hem kendi içinde (beden/ruh; akıl/vicdan) bütünlüğü, hem yaşadığı gezegenle olan bütünlüğü (flora/fauna) hem de aldığı eğitimin bütünlüğü (sağ/sol beyin) gerekmiyor mu? (Altan, 2021a).

2. Bütüncül Öğretim ve Gelişim

Bütüncül eğitim; eğitimcilerin, öğrencilerin duygusal, sosyal, etik ve akademik ihtiyaçlarını entegre bir öğrenme formatında ele almaya çalıştığı kapsamlı bir öğretim yaklaşımıdır (Jacobs & Alcock, 2017; Palmer, Zajonc, & Scribner, 2010). Böylesi bir sistemde öğrencilere hem akademik hem de akademik olmayan ihtiyaçlarını destekleyen hizmetlerin eşit şekilde sağlanmasına vurgu yapılır.

Bireylerin anlayışlarına, ilgilerine ve yeteneklerine duyarlı olarak onların doğal meraklarını ve daha fazlasını merak etme, keşfetme ve öğrenme isteklerini derinleştirmelerine olanak tanıyarak öğrenmelerini, düşünmelerini ve hayata hazırlanmalarını hem teşvik eder hem de sağlar.

Bireyi bir bütün olarak kabul edip öğretmek, onların bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve ruhsal gelişimine katkı verecektir. Böylesi bir yaklaşım ve felsefe, yani bireyi bir bütün olarak eğitmeye odaklanmak, elbette bireyleri ve onların başkalarıyla ve içinde yaşadıkları mikro ve makro topluluklarıyla olan ilişkilerini anlamayı da gerektirir (Jacobs & Alcock, 2017). Bu kapsamda bireylere verdikleri kararların ve eylemlerinin hem kendilerini hem yerel hem de küresel toplumu nasıl etkileyeceği ayrıca parçası oldukları topluluktan nasıl öğreneceklerini yansıtmaları öğretilir. Bu yapılırken de genellikle öğrenciler, gerçek dünya problemlerini çözmeye yönelik eleştirel düşünme becerilerini uygulayan projelere dahil edilirler. Böylesi bir yaklaşım da ister istemez yaygın olan mevcut düşük seviyeli düşünme becerilerini içeren kâğıt-kalem sınavları ve yüksek riskli testlerden oluşan değerlendirme yöntemlerinden uzaklaşmak gerektiğini bizlere salık verir (Altan, 2021a).

Bütüncül öğretim yaklaşımıyla, çocuklar bir topluluk duygusu geliştirmeyi, kişilerarası becerileri, problem çözmeyi, hedef belirlemeyi, yaratıcılığı, özerkliği ve kendi kendine hesap verebilirliği teşvik etmeyi amaçlayan bir öğrenme ortamına dâhil edilirler. Eğitimin tipik olarak standartlaştırılan, sözde standart testler, notlandırma ve katı akademik başarı ölçütlerine doğru ilerlemeyi değerlendirmek yerine, bireyin kendisini gerçekleştirmesini amaçlayan daha yenilikçi ve yaratıcı araçlarla donatılması amaçlanır ve buna odaklanılır (Altan, 2021a; Altan, 2021b). Böylelikle, mevcut test, düşük seviyeli düşünme soruları ve tek

tipteştiren testlerden uzaklaşarak, bireylerin bir aidiyet duygusu, millî şuurlu, benlik anlayışı ve etraflarındaki dünyadaki yerlerinin ve etkilerinin farkındalığı geliştirilebilir. Bu durum da eğitimin amacına hizmet etmiş olur. Yani daha kamusal iyi düşünen, kendisini gerçekleştirebilen iyi vatandaşlar olmak. İçinde yaşadığımız dünyayı ve ortaya çıkan sorunları bu kapsamda düşünmenizi isteriz.

Dünya, tarihindeki en karmaşık, en sıkıntılı ve en farklı dönemlerinden birini yaşıyor. Teknoloji baş döndürücü hızda ve tarzda ilerliyor, güçler dengesi değişiyor, yaşanan hızlı değişim rejimleri, hükümetleri ve iş çevrelerini yeniden şekillendiriyor. İnsanlığı temelinden etkileyen sorunlar yumağı, tüm milletleri içine almış durumda. Salgınlar, finansal kriz ve beraberinde gelen işsizlik, enflasyon, stagflasyon, açgözlülük, merhametsizlik, estetikten yoksunluk, iç çatışmalar, etnik temizlik, demografik değişiklikler, yönetim biçimlerinin değişmesi, terör, insan hakları ihlalleri, inanç, ifade ve tercihlere karşı duyarsızlık ve hoşgörüsüzlük, çevresel felaketler, mülteci krizleri ve bunların hem mevcut hem de gelecekteki etkileri, insanoğlunu yakın gelecekte nelerin beklediğini tahmin etmekte hem zorluyor hem de kararsız bırakıyor (Altan, 2021a: 9)

Mevcut eğitim sistemleri, maalesef bu sorunların ortaya çıkmasına bilinçli veya bilinçsiz olarak destek veriyor. Bu bakımdan bu sorunların mevcut anlayış ve uygulamalarla giderileceğini düşünmek maalesef ahmaklık derecesinde iyimserlik olur. Mevcut sistemler, insanın yaşadığı gezegeni yok etmeye varan uygulamaları neticesinde bir bataklığın oluşmasına imkân vermiş ve sessiz kalmıştır. Bunun sonucunda da insan kendi kendini tüketmekte, değersizleştirmekte ve doğayı yok etmektedir. Bu durum da adeta insanlığın sonunu getirmektedir (Altan, 2021a:15).

Bütüncül öğretim yaklaşımıyla, çocuklar bir topluluk duygusu geliştirmeyi, kişilerarası becerileri, problem çözmeyi, hedef belirlemeyi, yaratıcılığı, özerkliği ve kendi kendine hesap verebilirliği teşvik etmeyi amaçlayan bir öğrenme ortamına dâhil edilirler

Oysa eğitimin en önemli amacı kendisini gerçekleştirebilen, kamusal iyi düşünen, iyi vatandaşlar yetiştirmektir (Altan, 2019a; Altan, 2021a; Dewey, 1916; Googlad, 1979; Noddings, 1999; Zeichner, 1991). Böylesi bir eğitim anlayışı, insanı ve yaşadığı gezegeni birlikte paylaştığı flora ve faunayı da yaşatan bir anlayıştır. İlim ve irfan olmadan, ilmin kapsayıcılığının ve bütüncüllüğünün farkına varmadan sadece akademik yani bilim tarafının peşinde koşulmasının ve yegâne değer olarak görülmesinin ve bunun da eğitim olarak sunulmasının insanlığa ne kadar kötülük yaptığı açıktır.

Bu bağlamda, içsel farkındalık (Mindfulness) sosyal-duygusal öğrenme hatta bireyin öz farkındalığı da eğitim sistemlerine dâhil edilmeli ve dikkate alınmalıdır (Altan, 2021c). Bu bakımdan, bireylere çok erken yaşlardan itibaren kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olmaları öğretilmelidir. Ebeveynler ve öğretmenlerin, düşünce ve duygularını başkalarına saygılı bir şekilde nasıl ifade ettikleri model oluşturmalıdır ve çocuklar bunları model olarak almalıdırlar. Çocuklara anda kalabilme, geçmişe takılmadan günü düşünme ve yaşayabilme becerileri mutlaka kazandırılmalıdır. Aynı çerçevede, çocuklara, belirli bir durumda hangi tepkilerin uygun ve yapıcı olduğu öğretilerek onların duygularını sağlıklı bir şekilde yönetmeleri sağlanmalıdır. Sosyal Duygusal Öğrenme, eylemlerinin sadece kendilerini değil,

etraflarındakilerini de nasıl etkilediğini öğrenmelerine yardımcı olur. Unutulmamalıdır ki eylemlerinin ve kararlarının başkalarını nasıl etkilediğini anlamak, yaşam boyunca ihtiyaç duyulan bir beceridir.

Bütüncül birey yaklaşımı, dar bir şekilde tanımlanmış, yüksek riskli merkezî testlerle belirlenen akademik bir başarıya odaklanmak yerine tüm bireylerin uzun vadeli hem bireysel hem de hayata dair toplumsal başarıları için geliştirmeleri gereken bilgi ve becerilerin daha geniş bir görünümünü içeren bir yaklaşıma geçiş yapar. Bütüncül öğretim uygulamaları ve akademik sonuçlar birbirini dışlamaktan ziyade birbirlerini tamlayarak bireyin ve toplumun huzur, refah ve mutluluğuna katkı sağlar.

3. Neden Bütüncül Öğretim?

Yapılan çalışmalar; bize hayatta ve iş yaşantısındaki başarıyı tahmin etmek için bireylerin sadece bilişsel yetenek seviyelerine, okuldaki notlarına, IQ veya test puanlarına bakmanın yeterli olmadığını, bunlara ilaveten mutlak şekilde bireylerin öz disiplin, akademik motivasyon ve kişilerarası beceriler gibi bilişsel olmayan özelliklerine de bakılması gerektiğini gösteriyor (Levin, 2012).

Her türlü bireysel ve toplumsal şiddetin ve bunlardan kaynaklı sorunların giderek arttığı bir dünyada bu tür sorunların kaynağı olan sosyal-duygusal tarafın işlenmemesinin, geliştirilmemesinin ve değer görmemesinin bir topluma ve o toplumun geleceğine yapılabilecek en büyük kötülük olduğunu düşünüyoruz.

Bu kapsamda yapılan çalışmalarda örneğin, çocuklukta öz kontrol olarak değerlendirilen bilişsel olmayan yeteneğin, yetişkinlikte fiziksel sağlıktan, suça hatta madde bağımlılığına kadar değişik konularda belirleyici bir tahmine yardımcı olduğu gözlemlenmiştir (Moffitt ve diğerleri, 2011). Bu bakımdan sosyal ve duygusal tarafın yeteri kadar işlenmemesinin giderek daha fazla bireysel, toplumsal sağlığa ve huzura (obezite, bireysel şiddet, ev içi şiddet, vs.) zarar vereceği kaçınılmaz olacaktır. Mevcut sosyal genetik kaynaklı sorunların kaynağını da burada aramak gerekmektedir (Altan, 2021a).

Bilişsel ve bilişsel olmayan becerilerin belirlenmesi ve birbirlerinden ayrılması hem becerilerin karmaşıklığını hem de bilişin rolünü aşırı şekilde basitleştirmektedir. Bilişsel yetenekler sadece zekâ ve başarı ile ilgili değildir, aynı zamanda dikkat, duygu düzenleme, tutumlar, motivasyon ve sosyal ilişkilerin düzenlenmesi ile de ilgilidir (Farrington ve diğerleri, 2012).

Bilişsel olmayan beceriler, bilişsel becerilerle etkileşime girerek hem okulda hem de işyerinde başarıyı sağlar. (Kautz ve diğerleri, 2014). Aslında bunu en güzel eğitim ortamlarında görürüz. Başarı, entelektüel yeteneğin yanı sıra, öz-düzenleme, olumlu tutumlar, motivasyon, disiplin ve vicdanın birlikteliğinin bir eseri olarak ortaya çıkar.

Giderek artan orandaki çalışma ve araştırma; politika yapıcıları ve eğitim programlarını hazırlayanlara kalkınmada ve daha sağlıklı birey ve toplumlar oluşturmada, bilişsel olmayan becerilerin önemi konusunda ciddi sonuçlar sunmaktadır (Brunello & Schlotter, 2011; Cunha ve diğerleri, 2010). Bu

sonuçlar da aslında bilişsel olmayan becerilerin çocukluktan başlamak üzere bireylerde geliştirilmesi ve bu becerilerin toplumda değer görmesi konusunda bizleri motive etmektedir. Bu tür çalışmalardaki pek çok kaynak bizlere bu becerilerin erken yıllarda bireylere kazandırılması ve geliştirilmesinin hem ne kadar etkili hem de ne kadar uzun süreli kalıcı etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Heckman & Kautz, 2012). Bu tür beceriler hem bireyleri hem de toplumu olumlu yönde etkileyerek, bireysel gelişim, iş etkinliği ve halk sağlığı alanında çok ciddi katkılar sunabilirler.

4. Öğretmenler ve Bütüncül Öğretim

Kısmen de olsa yukarıda izah edilmeye çalışıldığı gibi bütüncül öğretimden amaç her okuldaki, her topluluktaki her bir bireyin sağlıklı, güvenli, katılımcı, bireysel farklılıklarının beslendiği, desteklendiği bir eğitim anlayışı ve yaklaşımının oluşturulması ve yerleştirilmesidir.

Eğitimi, bireyin sosyal ve duygusal gelişimiyle ilişkilendirmek, onun duygusal ihtiyaçları karşılandığı için, bireyin akademik olarak gelişebileceği bir ortam da yaratır. Bütüncül eğitim yaklaşımı, bireylerin gelişim ve öğreniminin tüm alanlarını desteklemeye ve beslemeye odaklanan bir öğretim sunar. Eleştirel düşünme gibi bilişsel becerilerin geliştirilebilmesi için çocuğun sosyal, duygusal, kişisel sağlık ve refah ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini anlar ve ona hizmet eder (Altan, 1998). Bütüncül öğretim anlayışı, dersleri ulaşılabilir hale getirerek ve öğrencilerin öğrenmeye dair mevcut inançları, anlayışları, ilgi alanları ve yeteneklerinden yararlanarak öğrenmeyi teşvik eder. Meraktan ve her çocuğun keşfetmeye yönelik doğal hevesinden yararlanır. Hepimizin doğuştan sahip olduğu “bilme ihtiyacı” zihniyetinden yararlanır.

Sosyal ve duygusal gelişim sonucu, bireylerin kişilerarası iletişim becerileri gelişir. Bu da onların akranları ve öğretmenleri ile daha verimli bir etkileşim kurmalarına yardımcı olur. Bu olumlu etkileşim, öğrencilerin okullarında kendilerini duygusal ve fiziksel olarak daha güvende hissetmelerini de sağlar. Bu durum da ister istemez daha güvenli ve sağlıklı bir toplum oluşumuna katkı verir.

Elbette eğitim sisteminin tamamının bu yaklaşımı benimsemesi arzulan bir şeydir. Ancak bütün sistemin bu değişikliği gerçekleştirmesini beklemeden de öğretmenler sınıflarında bütüncül öğrenme ortamları yaratabilirler. Peki, öğretmenler neler yapabilir ve yapmalılar? Birkaç tavsiye ve öneri:

Sistemi beklemeden mutlaka proaktif olunmalıdır. Üretken, saygılı, destekleyici ve teşvik edici bir sınıf ortamı yaratılmalıdır. Bireylere sınıf çalışmalarında, ödevlendirme ve değerlendirmelerde, kendilerinden nelerin beklendiği iletilmelidir. Bunun için de saygılı etkileşimler ve davranışlar mutlaka modellenmelidir.

Yaparak öğrenme vurgulanarak uygulamalı projeler ve fırsatlar sağlanmalıdır. Kitap içeriğinin öğretildiği ve test edildiği mevcut sistemin aksine, proje tabanlı öğrenme, öğrencilerin içeriğini gerçekten kavramak ve gelecekte kullanmak üzere saklamak için uzun bir süre boyunca bir kavram hakkında

öğrendikleri zamandır. Bu tür projeler evde veya sınıfta gerçekleşebilir. Ancak ideal olarak bir çocuk her iki ortamda da bunlara maruz bırakılmalıdır. Bu tür projeler öğrencilerin kavramlar hakkında daha geniş bir perspektiften düşünmelerini sağlar. Öğrencilerin çevrelerindeki dünya üzerinde bir etkileri olduğunu anlamalarına yardımcı olurlar. Bu tür projeler, aynı zamanda onlara yaşadıkları dünyaya nasıl bakmaları gerektiğini de öğretir (GLF, t.y.).

Entegre müfredattan yararlanarak, derslerin odağı tematik birimlere kaydırılmalıdır. Bütünleşik çalışmalar, iki kavramı tek bir kavramda birleştirerek öğrencilerin konular arasındaki ilişkiyi görmelerine ve onlardan daha derin anlamlar elde etmelerine olanak tanır. Örneğin, okuma ve matematik birleştirilebilir. Okul öncesi dönemde çocuklara resimli bir kitap aracılığıyla dil öğretmeye ek olarak, bir öğretmen kitabı, sayfalarındaki nesnelere nasıl sayılacağını öğretmek amacıyla da kullanılabilir. Bu, öğrencilerin sayı sırasını kavramalarına yardımcı olacaktır. Öğretmen ayrıca öğrencilerin sayı doğrusunda sıralı düzeni öğrenmelerine yardımcı olmak için "önce" ve "sonra" gibi çeşitli anlatım dizisi kavramlarını da kullanabilir. Ebeveynler de resimli kitapları evde çocukları ile birlikte çift amaçlı kullanabilirler. Hem ev hem de sınıf için eğlenceli bir aktivite olarak da çocuğun kendi sayma kitabını yapmasına izin verilebilir. Çocuk kendi seçtiği farklı öğeleri çizebilir, renklendirebilir ve etiketleyebilir.

Grup çalışmaları yoluyla sosyal becerilerin gelişimi için düzenli fırsatlar sağlanmalıdır. Sınıf içinde sağlıklı etkileşimleri ve ekip çalışmasını modellemeye ve teşvik etmeye yardımcı olan etkinlikler tercih edilmelidir. Öğrencilerle sosyal beceriler geliştirmek, onları hayatın her alanında ömür boyu daha sağlıklı etkileşimler için hazırlar ve işbirlikçi öğrenme bu süreci başlatır. İşbirlikçi öğrenme, değerlendirme yöntemi olarak da kullanılabilir (Altan, 2021b). İşbirlikçi yöntem uygularken herkesin öğrenme görevine katılımını sağlamak için bireysel hesap verebilirliğin yanı sıra toplu (ikili ve grup) hesap verebilirlik hususuna da mutlaka dikkat edilmelidir.

Bireysel farklılıklar takdir edilmeli ve eşit oranda beslenmelidir. Eğitim sistemimiz maalesef bireysel farklılıkları asla dikkate almamaktadır. Bireysel farklılıkların dikkate alınmamasından ve "herkes aynı beden gömleği giyebilir" düşüncesiyle yapılan eğitimin nelere sebep olduğu detaylarıyla irdelenmiştir. (Altan, 2019b). Bireysel farklılıkların değer görmediği ortamlarda tek düzeylik ve sıradanlık bulunurken, bireysel farklılıkların farkında olmak; diyalogu, karşılıklı iletişim içinde olmayı, iş birliğini ve en önemlisi her iki tarafın sorumluluk anlayışıyla hareket etmeyi ve her bir bireyin eşsiz ve farklı özelliklerde olduğunun kabulünü gerektirir.

Alternatif değerlendirme sistemleri kullanılmalıdır. Alternatif değerlendirmeler, öğrencilerin öğrendikleriyle neler yapabileceklerini ortaya çıkarmaya yarayan aktiviteleri içerir ve en önemlisi öğrencilerin zayıf yönlerinden ziyade onların kuvvetli taraflarını ortaya çıkarmayı amaçlar. Alternatif değerlendirme yöntemleri, geleneksel değerlendirme yöntemlerinden sadece yapısal olarak değil aynı zamanda değerlendirme ve puanlama yöntemleriyle de ayrılmaktadır. Bu tür değerlendirme sistemleri

herkesi tek tip kabul eden tek tipleştirilen yöntemlerin aksine bireyleri güçlendiren ve onların kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sağlar (Altan, 2021a).

Öğrencilerin, düşüncelerine ve yansımalarına izin verilmelidir. Öğretmenlerle ve öğrencilerin birlikte düşündüğü ortamlar yaratılmalıdır. Öğrencilerin, verilen ödevler/projeler sırasında ortaya çıkan içgörüler hakkında hem öğretmenleriyle hem de birbirleriyle yansımaları teşvik edilmelidirler. Bunlar, araştırmalarının ve faaliyetlerinin hem etkinliğini hem kalitesini hem de ortaya çıkabilecek engelleri aşmak için kullanacakları yaratıcı stratejileri içerebilir.

Gözetleme yerine rehberlik edilmelidirler. Öğrencilere, kendi başlarına problem çözmeye becerileri kazanmaları amacıyla, yüksek seviyeli düşünme becerilerini gerektiren sorular sorulmalı ve gerektiğinde uzman yardımı ve desteği verilmelidirler. Bir öğrencinin belirli bir yöntemi veya süreci "neden" seçtiği sorularak, çalışmalarında kendi hızlarında çalışmaları ve kendi başlarına hataları bulmalarına yardımcı olunarak, problem çözme becerileri geliştirilmelidir. Bu durumlarda asla farklı olanın "yanlış" olduğu söylenmemelidir.

5. Sonuç

İnsan hayatı karmaşıktır ve birçok farklı yönden oluşur. İş, ev, sosyal, manevi hayatımız vb. Bizler, modern hayatın bize dayattığı şekliyle, bu farklı alanların her biri farklı ortamlarda yer aldığı, tamamen farklı görevler, beceriler, atmosferler gerektirdiği ve farklı sosyal etkileşimler içerdikleri için, bu alanları ayrı olarak düşünme eğilimindeyiz.

Oysa, çoğu zaman fark edemediğimiz şey, hayatımızda bu alanların her birinin birbirini etkilediğidir. İşte tam burada bütüncül bireysel gelişim devreye girmektedir. Başarıyı ve tatmini genel yaşam dengesinin bir ürünü olarak gören bütüncül birey gelişimi, hayatımızın farklı bölümlerinin karmaşık bir şekilde birbirine bağlı olduğu teorisine dayanan bir uygulamadır. Hayatımızın farklı yönlerini ayrı ayrı görmek yerine bir bütün olarak inceleyerek, kendimizi dengeli ve müreffeh bir hayata hazırlayabiliriz.

Burada kısaca da olsa anlatılmaya çalışıldığı gibi bütüncül öğretim yaklaşımı, çocukların sosyal-duygusal ve bilişsel becerilerden okuryazarlık, matematik ve bilim anlayışına kadar tüm gelişim ve öğrenme alanlarını destekler ve besler. Bu süreç, okul öncesi çocuklarının anaokuluna geçişi için güçlü bir strateji olduğu kadar ilköğretim ve sonrası için de hem ciddi bir temel hem de güçlü bir vizyon sağlar. Çocukların anlayışlarına, ilgilerine ve yeteneklerine duyarlı olarak, doğal meraklarını, daha fazlasını keşfetme ve öğrenme isteklerini derinleştirmelerine olanak tanıyarak, çocukların öğrenmesini ve düşünmesini teşvik eder.

Çocuklarımızın yaratıcı, esnek, meraklı, empatik, şefkatli, vicdanlı ve erdemli yetişkinler olmalarını istiyorsak onları bütüncül olarak eğitmek, geliştirmek ve yetiştirmek zorundayız. Eğitim, yaşam boyu

öğrenmenin temelini oluşturduğundan, bütüncül felsefe onların geleceğin dünya vatandaşları olarak sağlıklı, güçlü ilişkilere ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik olumlu yaklaşımlara sahip olmalarını da sağlayacaktır.

Bu nedenle bireyi bir bütün olarak eğitmek için akademik becerilerin öğretilmesi, değerlendirilmesi ve değer görmelerinin ötesine geçmek önemlidir. Bireyleri çocukluktan başlamak üzere bütüncül olarak eğitmek ve geliştirmek hem bireysel hedeflerini hem de içinde yaşadıkları toplumun hedeflerini düşünen yaratıcı, millî şuura sahip, adanmış, nitelikli ve kamusal iyi düşünen vatandaşların yetişmesine vesile olarak toplumu güçlendirecektir.

KAYNAKÇA

- About Reinhardt. (2019). *Reinhardt University*. <https://www.reinhardt.edu/about/adresinden> indirildi.
- Altan, M.Z. (2021a). *Terör Ya Öyle Değilse?* (1. Baskı). Ideal.
- Altan, M.Z. (2021b). Pre-service English Language Teachers' Reflections on Cooperative Assessment. *European Journal of Alternative Education Studies*, 6 (2). 1-19.
- Altan, M.Z. (2021c). Bilinçli Farkındalık ve İngiliz Dili ve Öğretimi Lisans Öğrencilerinin MAAS'a (The Mindful Attention Awareness Scale/ Bilinçli Farkındalık Dikkat Ölçeği) Dayalı Farkındalık ve Dikkat Düzeyleri. *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*, IJHE, 7 (16), 612-649.
- Altan, M.Z. (2019a). 15 Temmuz Perspektifinde Eğitim: Eğitimin Amacı Nedir? 82-104. *Eğitim Ateşi* (2. Baskı). Eğitim Yayınevi.
- Altan, M.Z. (2019b). *Türkiye'nin Eğitim Çıkmaçlı Girişimci Öğretim Girişimci Öğretmen* (3. Baskı). Pegem.
- Altan, M. Z. (2012). Eğitim, Çoklu Zekâ Kuramı ve Çoklu Zekâ Kuramında Onuncu Boyut: Ahlâkî Zekâ. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 137-144.
- Altan, M.Z. (2002). Assessment For Multiple Intelligence. *Modern English Teacher*, 11 (3), 56-60.
- Altan, M. Z. (1999). Çoklu Zekâ Kuramı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (17), 105-111.
- Altan, M. Z. (1998). Critical Thinking & Some Strategies to Develop Critical Thinking in Education, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 215-221.
- Brunello, G. & Schlotter, M. (2011). Non-Cognitive Skills and Personality Traits: Labour Market Relevance and Their Development in Education & Training Systems. *Discussion Paper No. 5743*. IZA.
- Cunha, F., Heckman, J.J. & Schennach, S.M. (2010). Estimating the Technology of Cognitive and Noncognitive Skill Formation. *Econometrica*, vol. 78, no. 3, 883-931.

- Dewey, J. (1916). *Democracy and Education*. New York: The Free Press.
- Farrington, C., Roderick, M., Allensworth, E. ve diğerleri (2012). *Teaching Adolescents to Become Learners: The Role of Noncognitive Factors in Shaping School Performance: A Critical Literature Review*. Chicago, IL: University of Chicago Consortium on Chicago School Research. <https://consortium.uchicago.edu/publications/adresindenindirildi>.
- Gardner, Howard. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.
- Gardner, Howard. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Basic Books.
- GLF (George Lucas Foundation) (t.y.). *Project-Based Learning*. <http://www.edutopia.org/modules/PBL/index.php> adresinden indirildi.
- Goodlad, J. I. (1979). *What Schools Are For*. Phi Delta Kappan Educational Foundation.
- Heckman, J.J. & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. *Labour Econ.*, 19(4):451-464.
- Jacobs, H. H., & Alcock, M. H. (2017). *Bold Moves for Schools: How We Create Remarkable Learning Environments*. ASCD.
- Kautz, T., Heckman, J.J, Diris, R. ve diğerleri (2014). *Fostering and Measuring Skills: Improving Cognitive and Non-cognitive Skills to Promote Lifetime Success*. OECD.
- Levin, H.M. (2012). More than just test scores. *Prospects*, 42(3):269-284.
- Moffitt, T.E., Arseneault, L. Belsky, D. ve diğerleri (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *PNAS*, 108(7):2693-2698.
- Noddings, N. (1999). Renewing democracy in schools. *Phi Delta Kappan*. 80(8), 579-83.
- Reiner, C. & Willingham, D. (2010). The myth of learning styles. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00091383.2010.503139> adresinden indirildi.
- Wilson, S. & Peterson, P. (2006). *Theories of learning and teaching. What do they mean for educators?* NEA.
- Zeichner, K. M. (1991). Contradictions and tensions in the professionalization of teaching and the democratization of schools. *Teachers College Record*. 92(3), 363-79.